

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/118/2021
Identifikačné číslo spisu: 1213238580
Dátum vydania rozhodnutia: 29.09.2021
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1213238580.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa (manžela) W.. M. J., narodeného XX. C. XXXX, trvalým pobytom v J., J. XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Tomáš Petko s. r. o., so sídlom v Bratislave, Drotárska cesta 7, IČO: 50 218 107, proti manželke I. J., narodenej XX. C. XXXX, trvalým pobytom v J., T. X, zastúpenej JUDr. Alojzom Baránikom, advokátom s.r.o., so sídlom v Bratislave, Mateja Bela 8, IČO: 46 940 561, o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode k maloletej K. J., narodenej X. I. XXXX, zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, so sídlom v Bratislave, Vázovova 7/A, za účasti Okresnej prokuratúry Bratislava II, so sídlom v Bratislave, Kvetná 13, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 61 P 71/2013, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. apríla 2019 č. k. 11 CoP 542/2018-1388, takto

rozhodol:

Najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 16. apríla 2019 č. k. 11 CoP 542/2018-1388 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. marca 2018 č. k. 61 P 71/2013-1277 v spojení s opravným uznesením zo 7. augusta 2018 č. k. 61 P 71/2013-1317 rozviedol manželstvo účastníkov W.. M. J. a I. J., uzavreté 8. septembra 2007 v Bratislave, zapísané v knihe manželstiev matričného úradu v Bratislave - Ružinov, vo zv. 42, roč. 2007, na str. 194, pod por. č. 138 (prvý výrok). Maloletú K. J., nar. X. I. XXXX na čas po rozvode zveril do osobnej starostlivosti matky (druhý výrok). Právo zastupovať maloletú a spravovať jej majetok budú mať obaja rodičia (tretí výrok). Otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej K. J., narodenej X. I. XXXX sumou 200 eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky od právoplatnosti výroku rozsudku o rozvode manželstva (štvrtý výrok). Otcovi upravil styk s maloletou po dobu štyroch mesiacov od právoplatnosti výroku rozsudku o rozvode manželstva formou asistovaných stretnutí v krízovom stredisku Dúha, Stavbárska 6 za prítomnosti odborného pracovníka príslušného zariadenia v rozsahu jedenkrát do týždňa v trvaní 90 minút, pričom presný čas a miesto si určí príslušné zariadenie. Matke uložil povinnosť zabezpečiť účasť maloletej na stretnutiach v čase a mieste, ktoré určí krízové stredisko Dúha. Po uplynutí štyroch mesiacov od právoplatnosti výroku rozsudku o rozvode manželstva upravil

styk otca s maloletou každý nepárny týždeň od piatku od 15. hodiny do nedele do 19. hodiny a v stredu od 15. hodiny do 19. hodiny s výnimkou školských prázdnin. Každý párný týždeň v utorok od 15.00 hodiny do 19.00 hodiny a vo štvrtok od 15.00 hodiny do 19.00 hodiny a s výnimkou školských prázdnin. Počas zimných prázdnin každý párný kalendárny rok od 25. decembra od 11. hodiny do 28. decembra do 19. hodiny a každý nepárny kalendárny rok od 1. dňa prázdnin od 10. hodiny do 25. decembra do 11. hodiny. Počas jarných prázdnin každý párný kalendárny rok od soboty od 9. hodiny v týždni predchádzajúcom prázdninovému týždňu do utorka do 19. hodiny prázdninového týždňa. Počas veľkonočných prázdnin každý nepárny kalendárny rok od 1. dňa prázdnin od 10. hodiny do Veľkonočnej nedele do 10. hodiny. Počas letných prázdnin každý párný kalendárny rok od 1. júla od 10. hodiny do 7. júla do 19. hodiny a od 1. augusta od 10. hodiny do 7. augusta do 19. hodiny. Miestom odovzdania a prevzatia maloletej je bydlisko matky (piaty výrok). Súd prvej inštancie návrh matky na zákaz styku otca s maloletou zamietol (šiesty výrok). Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (siedmy výrok).

2. Súd prvej inštancie rozhodnutie právne odôvodnil poukazom na ustanovenia § 22, § 23, ods. 1, 2, 3, § 24 ods. 1, 4, § 25 ods. 1, 2, § 43 ods. 1, § 62, § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „ZR“), podľa § 38 ods. 1, 2, § 116 CMP, ako aj podľa príslušných článkov Dohovoru o právach dieťaťa a dospel k záveru, že vzťahy medzi účastníkmi sú tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo si neplní svoje ekonomické, biologické ani výchovné poslanie. Vzhľadom na priebeh manželstva a intenzitu rozvratu vzťahov medzi účastníkmi, ako aj vzhľadom na vyjadrenia oboch účastníkov bol súd prvej inštancie toho názoru, že ani v budúcnosti nemožno očakávať, že vzťahy medzi účastníkmi sa upravia k vzájomnej spokojnosti oboch manželov a dôjde k obnoveniu ich manželského spolužitia. Preto súd prvej inštancie manželstvo rozviedol.

3. Súd prvej inštancie rozhodoval aj o právach a povinnostiach rodičov k maloletému dieťaťu na čas po rozvode. Pri zverení maloletej do osobnej starostlivosti matky zohľadnil faktory na strane rodičov a na strane dieťaťa. Rozhodoval v súlade so záujmom maloletého dieťaťa. Súd prvej inštancie aj keď pozeral na osobu otca, na strane ktorého neexistujú žiadne dôvody, ktoré by znižovali jeho rodičovskú kompetenciu, zverenie maloletej do jeho starostlivosti za týchto okolností by bolo pre maloletú nesmierne traumatizujúce. Zhodnotil, že maloletá sa s otcom dlhodobo nestretáva, žije v prostredí, ktoré má na otca negatívny názor a ktoré sa rozhodlo „že pre maloletú je najlepšie, ak sa s otcom už nikdy nestretne“. V tomto duchu pôsobí na maloletú aj jej najbližšie okolie, pričom nemusí ísť len o verbálne vyjadrený názor. Súd prvej inštancie nepovažoval za ideálne riešenie ani zverenie maloletej do starostlivosti matky, pretože matka počas celého konania vystupovala neštandardným spôsobom, so súdom nespolupracovala a jej správanie vzbudzovalo vážne podozrenie, že matka nemá záujem na tom, aby bol dôkladne zistený skutkový stav. Matka sa bránila vykonaniu znaleckého dokazovania, stretnutiu znalca sa nezúčastňovala a odmietala k nemu priviesť aj dcéru, čo vlastne spôsobilo prieťahy v súdnom konaní. Matka bojkotovala všetky snahy o vypočutie maloletej s odôvodnením, že to neumožňuje jej zdravotný stav a odmietla aj vypočutie maloletej v domácom prostredí. Ani uložené pokuty neprímali matku zmeniť postoj a správanie. Matka sa súdu prvej inštancie javila ako osoba so zníženou rodičovskou kompetenciou, nielenže nie je schopná prijímať zodpovednosť a dôležitosť role otca v živote dieťaťa, ale celé jej doterajšie konanie významnou mierou prispelo k devastácii vzťahu medzi otcom a dcérou. Bez ohľadu na motiváciu tohto konania by matka mala akceptovať súčasný stav a pracovať na tom, aby sa začali naprávať spôsobené škody. Nevyhnutnou podmienkou toho je, aby matka prijala fakt, že k trestnému činu sexuálneho zneužívania nedošlo. Matke súd odporučil spoluprácu s odborníkmi. Aj napriek vyššie uvedenému však súd prvej inštancie považoval zverenie maloletej do starostlivosti otca za nereálne, zverenie by nebolo v záujme maloletej, nakoľko by ho nebolo možné vykonať bez negatívnych dôsledkov na maloletú. Uvedené si uvedomil aj otec, ktorý za najvhodnejšie riešenie považoval postupný styk s dieťaťom. Návrhu otca zveriť maloletú na polroka matke a po uplynutí polroka otcovi súd nevyhovel, nakoľko mal za to, že nemožno s určitosťou predpokladať, ako sa budú vzťahy medzi maloletou a otcom a medzi rodičmi navzájom vyvíjať. Matke dal do pozornosti, že pokiaľ nezmení svoje postoje a nebude aktívne pracovať na zlepšení vzťahu medzi otcom a dcérou, potvrdí tým, že nie je vhodným rodičom na starostlivosť o maloletú, a zrejme bude potrebné uvažovať o zmene zverenia maloletej.

4. Súd prvej inštancie určil, že zastupovať a spravovať majetok maloletej budú obaja rodičia, keď nezistil dôvod na obmedzenie alebo pozbavenie tohto práva jednému z rodičov. Pri určovaní výšky výživného vychádzal súd z odôvodnených potrieb maloletej, ako aj z možností oboch rodičov, ktoré súd prvej inštancie vyhodnotil, zistil príjmy rodičov, posúdil odôvodnené potreby maloletej a konštatoval, že pokiaľ si obidvaja rodičia budú v rovnakej miere plniť vyživovaciu povinnosť, budú potreby maloletej, ktoré ustálil na sumu 400 eur mesačne, riadne zabezpečené. Osobnú starostlivosť matky uznal súd prvej inštancie do tej miery, že sa toto stalo na základe dobrovoľného rozhodnutia matky, ktorá otca úplne vytesnila zo života maloletej. Súd prvej inštancie tiež upravil styk otca s maloletou tak, že spočiatku bude prebiehať v krízovom stredisku Dúha formou asistovaných stretnutí a po uplynutí štyroch mesiacov bol styk upravený v štandardnom rozsahu. Návrh matky na zákaz styku otca s maloletou súd zamietol, nakoľko hlavným dôvodom, pre ktorý matka požadovala zákaz styku, bolo údajné zneužívanie maloletej otcom, pričom tieto podozrenia preukázané neboli.

5. Na odvolanie oboch rodičov Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. apríla 2019 rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením zo 7. augusta 2018 v napadnutej časti vo výroku o úprave styku a trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 389 ods. 1 písm. c/ a § 391 ods. 1 CSP). Vo zvyšku rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil (§ 387 CSP). Dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné len v časti úpravy styku. Vo zvyšnej časti konštatoval, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je správne - v časti zverenia maloletej, zastupovania správy majetku maloletej, v časti úpravy výživného na maloletú.

6. V časti zverenia maloletej do osobnej starostlivosti matky odvolací súd poukázal na správne závery súdu prvej inštancie, s ktorými sa stotožnil. Stotožnil sa aj so závermi a vyjadrením kolízneho opatrovníka k vyjadreniu otca. Zo spisu vyplynulo, že maloletá od svojich troch rokov nebola v kontakte s otcom a náhla zmena zverenia by nebola v jej záujme, pretože nemožno predpokladať, ako by na osobu otca reagovala. Napriek skutočnostiam, ktoré boli zistené na strane matky, nebolo možné konštatovať, že matka riadne nezabezpečuje starostlivosť o maloletú a v tomto smere jej nebolo možné vytýkať také skutočnosti, ktoré by svedčili v prospech zverenia maloletej otcovi. V tejto časti nebolo možné vyhovieť odvolaniu otca maloletej, zverenie maloletej za súčasnej situácie by nebolo v jej záujme. Konštatoval, že vnímaví rodičia svoju vzájomnú nevraživosť by mali potlačiť a na piedestál postaviť záujmy a potreby maloletej, neznevažovať jeden druhého, pričom v tomto im nepomôže žiadne súdne, ani iné rozhodnutie, ale je to predovšetkým na sebareflexii oboch rodičov. Pre maloletú je v súčasnosti potrebná stabilita pomerov a uspokojenie celej situácie, pričom odvolací súd apeloval najmä na matku maloletej, aby vyhľadala odbornú pomoc a dodržiavala pokyny psychológov pracujúcich s maloletými deťmi a potrebné odporúčania, pretože ak nezmení svoje výchovné postupy, nebude existovať také súdne rozhodnutie, ktoré maloletej zabezpečí pocit bezpečia a dôvery vo vlastných rodičov a bude schopné vrátiť ju do prežívania šťastného detstva. Zdôraznil, že iba rodičia majú priamy vplyv na maloleté deti a sú priamo a bez akýchkoľvek pochybností zodpovední za ich psychický a fyzický vývoj a tejto svojej zodpovednosti sa nemôžu zbaviť a nemôžu ju prenášať na súdy, ich rozhodnutia, alebo iné štátne orgány. Rodičia sú povinní v záujme maloletých detí dospieť ku korektnej komunikácii, prijať zodpovednosť a o starostlivosti sa dohodnúť. Iba dohody rodičov môžu zmierniť negatívny dopad na prežívanie maloletých detí, spôsobený rozchodom rodičov, pretrvávajúcim súdnym, rodičovským konfliktom a súdnymi konaniami. Dospel k záveru, že za situácie, aká nastala, nech už ju spôsobil ktokoľvek, je pre maloletú a v záujme maloletej jedine možné zverenie maloletej do osobnej starostlivosti matky. V tejto časti považoval odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie za správne.

7. Za správne považoval odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie aj v časti zastupovania a spravovania majetku maloletej. Uviedol, že len výnimočne môže nastať situácia, ktorou dôjde k prelomeniu zásady, že rodičovské práva a povinnosti patria obom rodičom súčasne a takáto situácia nastáva, ak jeden z rodičov nežije, nie je známy, nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, bol pozbavený výkonu rodičovských práv a povinností, alebo jeden z rodičov bol obmedzený vo výkone rodičovských práv a povinností. V takýchto prípadoch je na výkon rodičovských práv a povinností oprávnený a povinný len druhý rodič sám. Uvedené skutočnosti, ktoré stanovuje zákon, v konaní zistené

neboli, preto v tejto časti nebolo možné vyhovieť odvolaniu matky maloletej.

8. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie správne rozhodol aj o výživnom určenom na maloletú K., výšku výživného určil v súlade so zákonom a odôvodnenými potrebami maloletej a možnosťami a schopnosťami otca, pričom poukázal na správne dôvody súdu prvej inštancie, s ktorými sa stotožnil. Súd prvej inštancie náležite vyhodnotil odôvodnené potreby maloletej, vyhodnotil, ktoré výdavky považoval za odôvodnené a ktoré nie a správne ustálil aj výšku odôvodnených potrieb maloletej. Konštatoval, že vyživovaciu povinnosť má aj matka, pričom vyhodnotil aj zohľadnenie miery osobnej starostlivosti matky o maloletú.

9. Za správne považoval odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie aj pokiaľ ide o zamietnutie návrhu na zákaz styku otca s maloletou; konštatoval a súhlasil so záverom Okresnej prokuratúry Bratislava II, že po rokoch je potrebné a dôležité, aby došlo k reálnemu stretávaniu sa otca s maloletou, aby mali šancu začať si budovať vzťah otca a dcéry, ktorý bol nenapraviteľne narušený. Námietky matky uvedené v odvolaní, vyhodnotil odvolací súd ako právne irelevantné, keď sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa zastavenia trestného stíhania voči otcovi. Matka ani neumožnila a ani nedala priestor, aby ňou tvrdené skutočnosti boli overené, keď sa odmietla zúčastniť znaleckého dokazovania, odmietla dať maloletej priestor na vyjadrenie svojho názoru, čo maloletej zákon umožňuje. Súd prvej inštancie mohol preto vychádzať len zo skutočností, ktoré zistil vykonaným dokazovaním a jeho závery považoval odvolací súd za správne. Základným právom každého maloletého dieťaťa je právo na pravidelný kontakt s obidvomi rodičmi, ku zákazu styku môže súd pristúpiť len vtedy, ak to vyžaduje záujem dieťaťa, aby bolo dočasné stretávanie s jedným z rodičov obmedzené, alebo úplne zakázané. Ide o výnimočné riešenia a vážny zásah do výkonu rodičovských práv a povinností, ktorý môže byť odôvodnený len okolnosťami na strane dieťaťa. Konaním matky však uvedené okolnosti nebolo možné zistiť, keď nebolo možné zisťovať názor maloletého dieťaťa, či už kolíznym opatrovníkom, znalcom alebo súdom. Zákon pri zákaze styku má na mysli len dočasné obmedzenie styku rodiča s dieťaťom, pričom z uvedeného vždy vyplýva požiadavka - vytváranie predpokladov pre to, aby takýto kontakt mohol byť perspektívne obnovený. V konaní, tak ako konštatoval aj súd prvej inštancie neboli zistené skutočnosti, pre ktoré by bolo potrebné zakázať styk otca s maloletou, pričom odvolací súd poukázal na stanovisko kolízneho opatrovníka, z ktorého vyplýva, že maloletá v súčasnosti ani v kontakte od svojich troch rokov s otcom nie je. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie uvedené skutočnosti správne vyhodnotil a rozhodnutie súdu prvej inštancie je v uvedenej časti správne. Zákaz styku nemožno vysloviť v prípade, ak uvádzané dôvody vyplývajú zo vzťahu medzi rodičmi, čo v danom prípade bolo preukázané. Akékoľvek výhrady jedného rodiča voči druhému rodičovi, ktoré sa týkajú jeho postoja ako partnera, nemôžu byť dôvodom na zákaz styku s dieťaťom. Takisto nemôže byť dôvodom na obmedzenie alebo zákaz styku nechť dieťaťo najmä vtedy, ak indície smerujú k zámernému pôsobeniu preferenčného rodiča s cieľom vyvolať takéto správanie dieťaťa. Súd prvej inštancie tu vychádzal z vykonaného dokazovania, pričom odvolací súd opätovne opakoval, že samotná matka znemožnila svojim postojom vykonanie dokazovania, ktoré by zistilo skutočné dôvody pre oprávnenosť zákazu styku.

10. V časti úpravy styku odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval, že súd prvej inštancie postupoval správne, ak mal snahu upraviť styk otca s maloletou na čas po rozvoze, keďže v tomto smere medzi rodičmi je absolútny nesúlad a dohoda medzi nimi nie je možná. Súd prvej inštancie postupoval správne pokiaľ mal úmysel upraviť styk v zariadení, ktoré by pracovalo či už s rodičmi, ako aj s maloletou, v záujme obnovenia kontaktu otca s maloletou. Nesprávne však postupoval, ak určil na realizáciu tohto styku stredisko, ktoré takúto činnosť nevykonáva. Rovnako odvolací súd považoval za nesprávne aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak upravoval styk v časových úsekoch. Vzťahy medzi rodičmi, maloletou a otcom sú tak závažne narušené, že zo stanovenia rozsahu styku na 4 mesiace nemožno vyvodiť, či táto odborná spolupráca bude úspešná, alebo nie a za danej situácie a vzťahoch, ktoré medzi účastníkmi vládnu, nie je možné konštatovať, že takáto úprava styku je v prospech maloletej. Podľa názoru odvolacieho súdu je najprv potrebné realizovať stretávanie sa otca s maloletou za odbornej pomoci, ktorú je povinná matka akceptovať a spolupracovať pri takejto realizácii styku a až po vyhodnotení realizácie styku za odbornej pomoci, bude možné posúdiť vhodnosť ďalšej úpravy styku otca s maloletou.

11. K ďalším odvolacím námietkam uplatneným najmä zo strany matky maloletej odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vykonal rozsiahle dokazovanie a svoje závery aj náležite odôvodnil, dodržal riadny procesný postup smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej, pričom neboli zistené žiadne porušenia znemožňujúce strane sporu realizáciu procesných opatrení a žiadne skutočnosti matkine možnosti aktívnej účasti osôb zúčastnených na konaní. Otázka najlepšieho záujmu dieťaťa je vždy výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami, relevantnými v iných veciach. Otázka najlepšieho záujmu dieťaťa je vždy výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov, súd viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené môže súd prijať celkom jedinečné a konkrétne závery, ktoré sú vhodné pre ten-ktorý prípad a dosiahnuť tak v súdnom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých sledovaný cieľ - najlepší záujem maloletého dieťaťa. Preto ani nemôže existovať ustálená rozhodovacia prax súdov, keďže na každý prípad je potrebné pozeráť individuálne a toto nemôže byť pravidlo pre iné prípady, aj keby formálne vykazovali rovnaké skutkové okolnosti.

12. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie matka maloletej (ďalej len „dovolateľka“) a to v časti výroku, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu matky na zákaz styku otca s maloletou. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ CSP tým, že odvolací súd (v spojení so súdom prvej inštancie) nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietala, že v predmetnom prípade odvolací súd (a ani súd prvej inštancie) nekonali v súlade s požiadavkou individuálnej spravodlivosti a navyše porušili aj základné zásady a princípy, na ktorých spočíva civilný proces, a to konkrétne zásadu povinnosti v prvom rade prihliadať na najlepší záujem maloletej, zásadu zákazu odopretia spravodlivosti a zásadu voľného hodnotenia dôkazov. Konanie pred odvolacím súdom tak v predmetnom prípade je postihnuté závažnými procesnými pochybeniami spočívajúcimi v tom, že nerešpektoval a porušil zásadu najlepšieho záujmu maloletej, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietala tiež odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), ktoré nedalo odpovede na jej otázky, ktoré svojou povahou mali pre vec podstatný význam, a ktoré veľmi úzko súviseli s posudzovaním a vyhodnocovaním najlepšieho záujmu maloletej a tiež porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov, pretože výsledkom jeho procesného postupu bolo vydanie rozsudku, ktoré vykazuje znaky ľubovôle. Porušenie zásady najlepšieho záujmu dovolateľka vidí v tom, že odvolací súd (rovnako aj súd prvej inštancie) vychádzal výlučne z trestnoprávneho hľadiska predmetnej veci argumentujúc, že pre rozhodnutie je zásadné len to, že trestné stíhanie vo vzťahu k otcovi bolo právoplatne zastavené. Takýto postup odvolacieho súdu sa nielenže prieči najlepšiemu záujmu maloletej, ale súčasne je aj v rozpore s ustanovením § 25 ods. 3 zákona o rodine, podľa ktorého je súd povinný spoľahlivo zistiť dôvod, prečo bol návrh na zákaz styku podaný, a teda neuspokojiť sa len so závermi orgánov činných v trestnom konaní. V tejto súvislosti odvolací súd absolútne odignoroval, že všetky zážitky, ktoré aj podľa záverov ošetrojúcich lekárov a psychológov podstatne ovplyvnili psychické zdravie maloletej a aj jej vzťah k otcovi, opakovane v priebehu niekoľkých rokov tvrdila sama maloletá, ktorá svoje negatívne zážitky s otcom popisovala rovnakým spôsobom aj v neprítomnosti matky a pred viacerými osobami, a teda, že si ich účelovo nevymyslela. V konaní nebol vyprodukovaný žiaden dôkaz, ktorý by potvrdil opak, t. j. že matka si túto celú záležitosť vymyslela; túto skutočnosť tvrdil výlučne otec, avšak toto svoje tvrdenie ničím nepodložil. Na svoju obranu ohľadne jej možnej účelovosti konania poukázala na znalecký posudok G.. Ľ. J. (znalkyne z odboru: Psychológia, odvetvie: Klinická psychológia dospelých a psychológia sexuality), ktorá konštatovala, že matka maloletej nemá tendenciu ku konfabuláciám, prípadne k nadmernej fantázii v zmysle patológie, tiež, že pravdepodobnosť, že by matka ovplyvňovala maloletú v zmysle učenia a nácviku. Odvolací súd v súvislosti s rozhodovaním o návrhu matky na zákaz styku, v rozpore s najlepším záujmom maloletej zvolil nie najsprávnejší spôsob ako sa vysporiadať so závažnými okolnosťami, ktoré sama maloletá popísala, čo mala zažiť s otcom, a ktoré sú zachytené aj listinnými dôkazmi najmä z rokov 2013 až 2015 (lekárske správy, odborné stanoviská, vyjadrenia a znalecký posudok č. 34/2013 G.. R. D.T., G.. W. M., C.. S. T., C.. G. J. S. C.. X. G.) a uvedené zostalo bez náležitého a najmä presvedčivého odôvodnenia. Poukázala tiež na

konanie, resp. nekonanie kolízneho opatrovníka, ktorý napriek vedomosti o zdravotnom stave maloletej a ňou popísaných zážitkov s otcom, nepodal riadny opravný prostriedok proti rozhodnutiu o zastavení trestného stíhania. Obdobne sa postupovalo aj v prípade „druhého zastavenia trestného stíhania“. Podľa jej názoru odvolací súd ignorujúc všetky tieto zásadné skutočnosti, legitimizoval postup kolízneho opatrovníka, ktorý hrubo porušil práva maloletej a teda konal v rozpore s jej najlepším záujmom. Odvolací súd odignoroval aj tú skutočnosť, že maloletou popísané konanie otca nie je možné bez pochybností hodnotiť (a tým ani ospravedlniť) ako bežnú hygienu, ktorú by si maloletá len nesprávne vyložila. Takéto „ospravedlnenie“ vylúčil napr. G.. W. M., ktorý pri svojej výpovedi v trestnom konaní takéto ospravedlnenie vylúčil v rámci svojej výpovede v trestnom konaní v tejto súvislosti skonštatoval, že to vylučuje reakcia maloletej pri hre s anatomickými bábikami, ku ktorej došlo pri jej znaleckom vyšetrení. Odvolaciemu súdu (rovnako aj súdu prvej inštancie) tiež vytýkala, že v odôvodnení rozsudku odignoroval aj to, že pravdivosť tvrdení maloletej o tom, čo mala zažiť s otcom nevyklúčujú ani otcom predložené jednotlivé znalecké posudky, podľa ktorých sa u otca nepotvrdila žiadna deviacia v zmysle pedofílie. Ako potvrdili aj svedecké výpovede (napr. výpoveď C.. S. T.), nie je potrebné, aby u otca existovali deviacie na to, aby maloletej spôsobil podobnú traumu, a teda že k tomu postačil napríklad afekt otca. Odvolací súd porušil zásadu najlepšieho záujmu dieťaťa aj tým, že v konaní nezohľadnil okolnosti prípadu, ktoré potvrdzujú pravdivosť, presvedčivosť a hodnovernosť popísaných negatívnych zážitkov maloletej s otcom, hoci ich uviedla vo veľmi nízkom veku. Význam týchto prejavov potvrdil aj G.. W. M. v záveroch svojho znaleckého posudku č. 34/2013. Matka argumentovala aj tým, že odvolací súd neprihliadol na najlepší záujem maloletej, nakoľko tvrdil, že v dôsledku konania matky nebolo možné vykonať dokazovanie, avšak ona chcela len zabrániť traumatizácii maloletej. Z vykonaného dokazovania pritom plynie, že práve opakovanie vyšetrovaní maloletej a tiež opakovanie jej znaleckého skúmania, mohlo spôsobiť retraumatizáciu maloletej a prehĺbiť jej úzkosť a prežívaný stres, keďže túto skutočnosť potvrdili všetci lekári a odborníci, u ktorých bola maloletá v starostlivosti. Poznamenala, že si je vedomá toho, že inštitút zákazu styku rodiča s maloletým dieťaťom je vo svojej podstate výnimočný, avšak všeobecné sudy by ho mali aplikovať vždy, keď zistia, že pôsobenie jedného rodiča spôsobuje maloletému dieťaťu závažnú a neodstrániteľnú ujmu, a preto nie je v jeho záujme sa s takým rodičom stýkať. Spočiatku ona sama navrhovala znalecké dokazovanie maloletej odborníkom z oblasti psychológie, pričom takýto návrh podala na okresný súd v konaní sp. zn. 28 P 194/2013 dňa 5. júna 2014 a v rovnaký deň aj vyšetrovateľovi v rámci trestného konania, ktorému však vyšetrovateľ nevyhovел a nevyhovela mu ani Okresná prokuratúra v Bratislave II. Zmena v postoji matky k ďalšiemu znaleckému vyšetrovaniu nastala až v ďalšom období, keď to jej zdravotný stav neumožňoval. Skutočnosť, že maloletá nebola schopná ďalšieho výsluchu a vyšetrovania výslovne skonštatoval aj prednosta Kliniky detskej psychiatrie DFNSP Bratislava K.. C.. W. Š., Q., ktorý v emailovej správe adresovanej matke 16. februára 2015 uviedol, aby nedovolila vypočúvanie maloletej, nakoľko už ide o CAN syndróm minimálne na psychickej úrovni. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a rovnako aj rozsudok súdu prvej inštancie v časti vo výroku o zamietnutí návrhu matky na zákaz styku otca s maloletou zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

13. K dovolaniu matky maloletej sa vyjadril otec a uviedol, že jej prezentácia skutkového stavu je tendenčná a účelová a keďže sa už v priebehu základného konania niekoľkokrát vyjadroval k skutkovému stavu, poukázal už len na svoje doterajšie vyjadrenia. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu matky maloletej zotrval na svojich doterajších vyjadreniach v predmetnej veci. K dovolaniu podala vyjadrenie aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, netrestný odbor a vyjadrila súhlas s názorom súdu, že v priebehu konania neboli zistené také skutočnosti, pre ktoré by bolo potrebné zakázať styk otca s maloletou. Za správny označil aj úsudok odvolacieho súdu o tom, že práve matka maloletej mala podiel na tom, že vykonanie ďalšieho dokazovania nebolo možné. Nestotožnila sa s tvrdením matky maloletej, že sudy neprihliadli na najlepší záujem maloletej, práve naopak, prihliadli, nakoľko každé rozhodnutie súdu v tomto konaní upravilo stretávanie sa otca s maloletou s požiadavkou na matku maloletej, aby upustila od negativistického správania sa k otcovi a dala maloletej príležitosť nájsť opätovne vo svojom živote priestor aj pre otca. Podľa názoru prokuratúry sudy zohľadnili najlepší záujem dieťaťa, pričom nedošlo k porušeniu práv žiadnej zo strán.

14. K vyššie uvedeným vyjadreniam sa vyjadrila matka maloletej a opakovane dôvodila tým, že na

pojednávaniach sa s maloletou nezúčastňovala s cieľom chrániť maloletú a zabrániť jej ďalším psychickým kolapsom vždy so zreteľom na jej najlepší záujem. V ostatnom uviedla tvrdenia a námietky, ktoré už boli uvedené v rámci dovolania.

15. O podanom dovolaní matky maloletej rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolačný súd“) uznesením z 27. februára 2020 sp. zn. 5 Cdo 160/2019 tak, že dovolanie odmietol a vyslovil, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Dovolačný súd uviedol, že v danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo, keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľky, že odvolací súd vychádzal výlučne z trestnoprávneho hľadiska predmetnej veci pri posúdení najlepšieho záujmu dieťaťa. Mal za to, že súd prvej inštancie sa dôkladne zaoberal posúdením najlepšieho záujmu maloletej a to vykonaním rozsiahleho dokazovania v priebehu konania (výsluchom manželov, kolízneho opatrovníka maloletej, zástupcu Okresnej prokuratúry Bratislava II, znaleckými posudkami odbornými vyjadreniami a ako aj uzneseniami vydanými v trestných konaniach účastníkov, mailovou komunikáciou a obsahom spisu tunajšieho súdu sp. zn. 28 P 194/2013). Z vyššie uvedeného je zrejmé, že súd prvej inštancie a rovnako odvolací súd pri svojom rozhodovaní zobrali do úvahy všetky zistené skutkové okolnosti, na základe ktorých dospeli k rozhodnutiu. V priebehu konania bola aj snaha zo strany súdov o doplnenie dokazovania a to o výsluch matky maloletej a rovnako maloletej, pričom bol ustanovený aj znalec, ale neúspešne, nakoľko matka maloletej sa odmietla zúčastniť znaleckého dokazovania v priebehu tohto konania. V dôsledku toho zo strany súdov nižšej inštancie nebolo možné neprihliadnuť aj na uznesenia vydané v rámci vedených trestných stíhaní a to prihliadajúc na skutkové závery vykonaného dokazovania v rámci vedeného trestného konania berúc do úvahy všetky výpovede a predložené dôkazné prostriedky vo veci trestného stíhania.

16. Ďalej podľa dovolacieho súdu v dovolaní napadnutom rozhodnutí (obsah, ktorého nemožno posudzovať izolovane od rozsudku súdu prvej inštancie, lebo prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok zreteľne vysvetlil jeho podstatné dôvody, citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery, ako i vysvetlil právne úvahy, ktorými sa pri rozhodovaní riadil. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Dovolaiteľka preto nemôže dôvodne a opodstatnene namietat, že jej odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považoval dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie. Vychádzajúc z uvedeného nebola dovolacia námietka dovolateľky o porušení § 420 písm. f) CSP tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené, opodstatnená.

17. Za neopodstatnenú považoval dovolací súd aj námietku matky maloletej spočívajúcej v tom, že oba sudy neprihliadli na listinné dôkazy najmä z rokov 2013 až 2015 a to lekárske správy, odborné stanoviská, vyjadrenia a znalecký posudok č. 34/2013 G.. D., G.. M., C.. T., C.. G. J. S. C.. X. G., ktoré aj nedostatočne odôvodnili. V súvislosti s namietanou vadou konania spočívajúcou v nedostatočnom zistení rozhodujúcich skutkových okolností, najvyšší súd uviedol, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá nedostatočné zistenie rozhodujúcich okolností,

nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Na záver dovolací súd napokon skonštatoval, že len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f/ CSP. So zreteľom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie matky nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, preto ho podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné odmietol.

18. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 27. mája 2021 sp. zn. III. ÚS 273/2020-78 vyslovil, že bolo porušené základné právo sťažovateliek (maloletej a matky maloletej) na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ústavný súd preto uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. februára 2020 sp. zn. 5 Cdo 160/2019 zrušil a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie.

19. Nosnou výhradou ústavného súdu bolo nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia, na ktoré mala najväčší vplyv práve absencia vypočutia a zistenie postoja maloletej Dominiky, najvhodnejšie iným postupom ako na pojednávaní. Uvedené je potrebné v záujme ústavnej konformity postupu reparaovať. Súčasne ústavný súd výslovne uviedol, že jeho kritika rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní podanom proti zamietnutiu návrhu na zákaz styku nemôže byť dôvodom pre zjednodušujúci záver a contrario, t. j., že rešpektovanie základného práva sťažovateliek na súdnu ochranu a ich práva na spravodlivé súdne konanie si vyžaduje, aby všeobecné súdy styk otca s maloletou sťažovateľkou zakázali. Ústavný súd bol toho názoru, že výroky týkajúce sa styku s maloletým dieťaťom nie je vhodné parciálne vyčleňovať za stavu, že sa pokynom v kasačnom rozhodnutí ešte len ukladá zistiť pomery a posúdiť vhodnosť ďalšej úpravy styku.

20. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie, ktoré má predpísané náležitosti (§ 428 CSP), podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť s poukazom na dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

21. Ústavný súd v zrušujúcom náleze poukázal na to, že nepochybuje o snahe všeobecných súdov v prejednávanej veci dospieť k rozhodnutiu v najlepšom záujme dieťaťa. Za správne považoval ústavný súd aj zohľadňovanie vplyvu matky na postoje maloletej. Vo vzťahu k otázke najlepšieho záujmu maloletej K. považoval teoreticko-právne východiská všeobecných súdov za vcelku správne. Pri ich aplikácii sa však čiastočne nedocenil v špecifických okolnostiach prípadu dôležitý postoj maloletej K., ktorý v podstate ani úplne zistený nebol. Otázka nastavenia pravidiel styku je pritom dôležitá aj pre možný budúci výkon rozhodnutia s cieľom predísť vážnym komplikáciám. Ústavný súd preto považoval záver dovolacieho súdu, že nižšie súdy, zobrali do úvahy všetky zistené skutkové okolnosti, najmä v kontexte pokynu odvolacieho súdu, až po vyhodnotení realizácie styku za odbornej pomoci bude možné posúdiť vhodnosť ďalšej úpravy styku, za problematický. V tejto súvislosti ústavný súd akcentoval, že všeobecný súd nesmie za žiadnych okolností rezignovať na zistenie postoja dieťaťa, a to ani v prípade, ak niektorý z rodičov robí kroky, ktoré takéto zistenie sťažujú ergo znemožňujú. Ústavný súd tým nemal na mysli len spôsob výsluchu priamo na pojednávaní, ale v uvedenom kontexte do popredia vstupujú iné možnosti spoznania predstáv dieťaťa, vrátane súčinnosti s kolíznym opatrovníkom. Práve ten sa dokáže častokrát operatívnejšie stretnúť s maloletým dieťaťom a vhodným spôsobom zachytiť jeho skutočný a úprimný názor na danú vec. Ústavný súd uviedol, že síce nie jedinou, no najdôležitejšou osobou v konaniach starostlivosti súdu o maloletých je práve maloletý. Jeho postoj, názor a budúcnosť musia byť vedúce idey, ktorými sa súd musí primárne riadiť a tomu v plnom rozsahu podriadiť dokazovanie. Nedostatočná reflexia postoja dieťaťa z pohľadu ústavného súdu zakladá nielen rozpor s ustanoveniami čl. 4 a 6 základných princípov a § 38 CMP, ale je aj porušením práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) a práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy). To platí naprieč celej škále do úvahy prichádzajúcich variantov styku. V tomto smere rozhodnutiu odvolacieho súdu síce niet dôvod

vytknúť nejaký neštandardný procesný postup, no práve dotknutá vec svojimi špecifickými okolnosťami si vyžadovala osobitný prístup. Súd podľa ústavného súdu správne vyhodnotil nadmerný vplyv matky na maloletú K., no napriek takýmto predpokladom sa postoj maloletej K. zistiť mal a v rámci vyhodnotenia dôkazov prihliadať na už spomenuté riziká vyplývajúce z vplyvu matky.

22. Ústavný súd tiež akcentoval, že riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

23. Vychádzajúc z uvedeného dospel dovolací súd k názoru, že v prejednávanej veci bol daný dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, keď pri rozhodovaní odvolacieho súdu absentovalo vypočutie a zistenie postoja maloletej K.H., vhodnejšie iným postupom ako na pojednávaní. Uvedené je podľa dovolacieho súdu, stotožniac sa s názorom ústavného súdu, v záujme právnej konformity postupu potrebné napraviť. V tejto súvislosti rovnako dovolací súd v zhode s názorom ústavného súdu poukazuje na skutočnosť, ktorou bude odvolací súd viazaný, že kritika rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní podanom proti zamietnutiu návrhu na zákaz styku nemôže byť dôvodom pre zjednodušujúci záver a contrario, t. j., že rešpektovanie základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu a ich práva na spravodlivé súdne konanie si vyžaduje, aby súdy styk otca s maloletou K. bez ďalšieho zakázali.

24. Skutočnosť, že došlo v konaní ku konštatovanej procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie nemôže byť považované za správne. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP). V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na názor ústavného súdu, podľa ktorého výroky týkajúce sa styku s maloletým dieťaťom nie je vhodné parciálne vyčleňovať za stavu, že sa pokynom v zrušujúcom rozhodnutí ešte len ukladá zistiť pomery a posúdiť vhodnosť ďalšej úpravy styku. Z uvedeného dôvodu dovolací súd pristúpil k zrušeniu oboch výrokov napadnutého rozsudku ako výrokov navzájom závislých.

25. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

26. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v danej veci rozhodol pomerom hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.